

Life on Earth

Citation for published version (APA):

Schleper, M. S. (2017). *Life on Earth: Controversies on the science and politics of global nature conservation, 1960 - 1980*. [Doctoral Thesis, Maastricht University]. Datawyse / Universitaire Pers Maastricht. <https://doi.org/10.26481/dis.20170426mss>

Document status and date:

Published: 01/01/2017

DOI:

[10.26481/dis.20170426mss](https://doi.org/10.26481/dis.20170426mss)

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Nederlandse Samenvatting

In *Life on Earth* worden de onderhandelingen tussen groepen wetenschappers en beleidsmakers onderzocht, waarbij gekeken wordt naar de rol van deskundigen in de internationale natuurbescherming tijdens de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw, ook bekend als 'the environmental age'.⁷⁰⁶ In die twee decennia, die voor de internationale beleidsvorming op milieugebied van doorslaggevende betekenis zijn geweest, werd op wetenschappelijke en politieke fora steeds sterker gepleit voor de invoering van internationale regelgeving ter bescherming van het wereldwijde milieu. Hoewel er in die tijd sprake was van een sterke vervlochtenheid van wetenschap en bestuur in de ontwikkeling van het milieubeleid, bestaat er onder historici de neiging deze domeinen strikt gescheiden te houden.⁷⁰⁷ Mijn proefschrift is gericht op de weinig besproken relatie tussen de ontwikkeling van wetenschappelijke theorieën en de politiek in het milieutijdperk. Ik onderzoek de *vorming van wetenschappelijke expertise in de natuurbescherming* gedurende deze vroege periode van internationale aandacht voor het milieu, toen binnen de internationale wetenschap en beleidsvorming discussies op gang kwamen over vraagstukken zoals mondiale achteruitgang van het milieu, ontwikkeling van hulpbronnen en de noodzaak van natuurbescherming.

Ik richt mij op drie kwesties in het bijzonder. Ten eerste ben ik geïnteresseerd in de verschuivingen in en de wetenschappelijke fundamenteën van het natuurbehoud in de jaren '60 en '70. Daarom onderzoek ik *hoe wetenschappers en beleidsmakers bepaalden wat internationale natuurbescherming moest inhouden*. Voortbouwend op deze kwestie onderzoek ik vervolgens hoe wetenschappelijke argumenten omtrent de schaal en reikwijdte van natuurbehoud werden omgezet in beleidsstrategieën voor internationaal beheer op milieugebied. De tweede kwestie die in dit proefschrift wordt behandeld, betreft dan ook de vraag *hoe wetenschappers en beleidsmakers besluiten namen over de uitvoeringsmethoden*. Behalve naar de aard van de expertise en de uitvoeringsstrategieën voor milieubescherming, kijk ik ook naar het gezag van de deskundigen in de internationale milieupolitiek. Dat aspect betreft de vraag *hoe wetenschappers en beleidsmakers aankeken tegen de sociaal-politieke rol van milieudeskundigen binnen de veranderende institutionele kaders van die periode*.

Ik beantwoord deze vragen door een groep wetenschappers onder de loep te nemen die vanaf begin twintigste eeuw betrokken waren bij de internationalisering van milieuvraagstukken, voornamelijk biologen die zich richtten op de bescherming van de wereldwijde natuur. In de jaren '60 en '70 waren deze milieubeschermers voornamelijk georganiseerd in de International Union for the Conservation of Nature (IUCN). IUCN-deskundigen waren nauw betrokken bij het samenspel van wetenschappelijk denken,

⁷⁰⁶ Bijv. Höhler (2015).

⁷⁰⁷ Een opmerking van die aard is gemaakt over de wetenschap en politiek betreffende natuurbehoud in de eerste helft van de twintigste eeuw, e.g. see De Bont and Vanpaemel (2012). Voor pleidooien om politiek en wetenschap in hun onderlinge verwevenheid te onderzoeken, zie het werk van STS-wetenschappers en door STS geïnspireerde milieuhistorici, zoals Latour (2004); Jørgensen, Jørgensen, and Pritchard (2013); Jasanoff (2004).

nieuwe institutionele structuren voor milieubescherming en het creëren van rollen voor deskundigen in deze periode. Mijn focus op de natuurbeschermers van de IUCN heeft me daarom in staat gesteld niet alleen de tot stand koming van nieuwe institutionele regelingen te onderzoeken, maar ook de oorsprong van milieuconcepten die cruciaal waren om natuurbescherming met de ontwikkeling van natuurlijke hulpbronnen te verzoenen. Ik heb in het kader van dit proefschrift een groep toonaangevende natuurbeschermers van de IUCN gevolgd vanaf de tweede helft van de jaren '50 tot halverwege de jaren '80 van de vorige eeuw; een periode waarin de context van de internationale beleidsvorming ingrijpende veranderingen onderging. Daarbij is onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van hun wetenschappelijke argumenten, hun voorstellen voor mondiale maatregelen voor natuurbehoud en de manier waarop ze hun rol als deskundige vormgaven.

In *hoofdstuk 1* “Conserving Global Nature: An Introduction,” bekijk ik met een kritisch oog twee belangrijke tradities in de historische literatuur met betrekking tot de denkbeelden over het wereldwijde milieu in de jaren '60 en '70: studies over de geschiedenis van de ecologie en werken over de geschiedenis van het milieubeleid en internationale organisaties. Ik laat zien dat auteurs in beide onderzoekstradities de neiging hebben om wetenschappelijke en politieke benaderingen voor de oplossing van milieuproblemen los van elkaar te bestuderen. Ik stel daartegenover dat we ons juist moeten richten op het samenspel van wetenschap en politiek om de vorming van milieu-expertise bij internationale organisaties na de Tweede Wereldoorlog te begrijpen. Daarbij moet ook worden gekeken naar verschillende wetenschappelijke benaderingen, verschillende institutionele structuren om deze in praktijk te brengen en naar de bredere context van de rol van wetenschappelijk deskundigen bij internationale organisaties en beleidsvorming.⁷⁰⁸ In het resterende deel van hoofdstuk 1 leg ik uit dat ik hiervoor put uit drie benaderingen uit Science and Technology Studies (STS) en de sociologie van deskundigen. Ten eerste kijk ik naar *controversen* rond wetenschap en expertise als instrument om meer inzicht te verwerven in de verschillende standpunten achter een wetenschappelijk compromis of politiek besluit.⁷⁰⁹ Ten tweede buig ik me over discussies tussen milieubeschermers en beleidsmakers. Ik kijk daarbij niet alleen naar wetenschappelijke redeneringen in openbare publicaties voor *peers*, politici en het publiek (frontstage), maar ook naar uitwisselingen tussen deskundigen achter de schermen (backstage), bijvoorbeeld in de vorm van ontwerp-beleidsdocumenten en verslagen van besloten vergaderingen.⁷¹⁰ Ten derde onderzoek ik de *coproductie* van kennis en beleid door te beoordelen hoe institutionele kaders, ontwikkelingen in de natuurwetenschappen en besluiten over milieu-expertise elkaar hebben gevormd.⁷¹¹

⁷⁰⁸ Zie Bijker, Bal, and Hendriks (2009, 30); Hilgartner (2000, 4); Latour (1993).

⁷⁰⁹ Bijv. Collins (1992); Jasanoff (2002, 339–340); Sismondo (2008, 14–15); Giere (1987) in Jasanoff (2002, 439).

⁷¹⁰ Hilgartner (2000).

⁷¹¹ Jasanoff (2004); Miller (2004).

In *hoofdstuk 2*, “Old Stagers, Pastures New: International Nature Conservation and the Environmental Age,” bespreek ik de motieven die ten grondslag lagen aan discussies die de natuurbeschermers van de IUCN in de jaren '60 en '70 aangingen over de rol van milieudeskundigen. Ik beschrijf in dat hoofdstukonderzoek naar de uitdagingen waar het gevestigde netwerk van natuurbeschermers van de IUCN zich in de jaren '60 en '70 voor gesteld zag toen zij een nieuw intellectueel en politiek discours lanceerden over het wereldwijde milieu. De aandacht wordt daarbij gevestigd op de wijze waarop opkomende milieubenaderingen, politieke discoursen en deskundigengroepen zich tot elkaar verhielden. Ik laat zien dat de natuurbeschermers van de IUCN zich van oudsher al wisten aan te passen aan nieuwe vormen van ecologisch onderzoek. Onder de veelheid aan milieubenaderingen bevonden zich echter ook niet-ecologische alternatieven die voor hen nieuwe uitdagingen met zich brachten. Voorts geef ik in dit hoofdstuk aan hoe de natuurbeschermers van de IUCN erin slaagden om temidden van de opkomende spanningen van de Koude Oorlog waar intergouvernementele organisaties mee te maken kregen buiten schot te blijven door vast te houden aan hun wetenschappelijke neutraliteit. Niettemin werd hun traditionele netwerk op de proef gesteld door debatten waarin getornd werd aan het gezag van Westerse expertise. Een en ander was niet los te zien van de dekolonisatie, die onder meer leidde tot de vraag om meer deskundigen van het zuidelijk halfrond. Aan de hand van de voortgaande onderhandelingen tussen gevestigde milieubeschermers en nieuwe milieugroepen stel ik dat we voor inzicht in besluitvorming over de rol van expertise en deskundigen moeten kijken naar het ontstaan van compromissen waarin zowel aandacht is voor continuïteit als voor breuken met het verleden. Deze benadering van het milieutijdperk kan bijdragen aan ons begrip van het belang van deze twee decennia voor ons huidige milieubeleid. Na deze inleiding in de controversiële aard van de natuurbeschermingsexpertise in het milieutijdperk ga ik uitvoerig in op drie controversen rond de betekenis van natuurbehoud, de beschermingsmethoden en het gezag van deskundigen. In elke controverse hebben de natuurbeschermers van de IUCN laten voorstaan op hun specifieke vorm van expertise.⁷¹² Met de opkomst van het milieubeleid en de milieucoördinatie binnen de Verenigde Naties (VN) zijn er in de twee onderhavige decennia drastische wijzigingen opgetreden in de functie en verantwoordelijkheden van milieubeschermingsdeskundigen. Elk van de door mij onderzochte controversen heeft daarom een ander accent.

In *hoofdstuk 3*, “Planning for the Planet? The International Biological Program, 1964–1972,” wordt de reorganisatie van het milieubehoud zelf behandeld. Dit hoofdstuk is gewijd aan de controverse tussen verschillende, aan de IUCN verbonden groepen na-

⁷¹² In dit proefschrift doe ik onderzoek naar expertise als een relationeel attribuut dat door anderen wordt toegekend, in casu beleidsmakers en diplomaten, die de autoriteit van de experts erkennen. Sinds het moment waarop Gieryn (1983) de concepten van demarcatie-arbeid formuleerde, is er veel gesproken over de expertise waar deskundigen zich op beroemen ten opzichte van lekenkennis. In mijn proefschrift ligt de klemtoon echter veeleer op experts in beleidsbesluiten en internationale politieke debatten tussen diplomaten dan op onderzoek van deskundigen en verschillende gemeenschappen van leken.

tuurbeschermers over de betekenis van het Internationaal Biologisch Programma (IBP) voor de toekomst van het natuurbehoud. Een groep IUCN-deskundigen rond de Britse natuurbeschermer Max Nicholson drong aan op de wetenschappelijke en politieke erkenning van hun expertise, door natuurbehoud te koppelen aan de opkomst van de systeemecologie en door gebruik te maken van het IBP als vehikel voor implementatie van bovenaf. Omstreeks dezelfde tijd binnen de IUCN een tweede groep rondom Ray Dasmann, Senior Ecoloog van de organisatie. In tegenstelling tot Nicholson en zijn collega's bij het IBP baseerde deze tweede groep haar idee over de rol van de milieudeskundige op meer beschrijvend ecologisch onderzoek met name op het gebied van landschappen, zoals uitgevoerd door de United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). De groepen rond Nicholson en Dasmann elk hun eigen ecologische filosofie en politieke ideologie over de wereldwijde implementatie van theorieën over milieubehoud. In dit hoofdstuk laat ik zien dat het wetenschappelijk natuurbehoud bij het IUCN aan het einde van het IBP berustte op een mix van de strategieën die de beide groepen hebben voortgebracht. In deze mix stond conceptueel het behoud van ecosystemen centraal, terwijl praktisch werd gefocust op initiatieven die aansloten bij de regionale werkzaamheden voor het milieu van UNESCO en andere VN-instanties. Toen de VN aankondigden voor het eerst een conferentie over het leefmilieu te willen houden, die in 1972 in Stockholm zou plaatsvinden, leek het erop dat de natuurbeschermers van de IUCN een sterke positie zouden innemen dankzij de nieuwe organisatie-overstijgende benadering van ecosysteembehoud. Met de opkomst van milieupolitiek leek de "planning voor de planeet" zoals die door Nicholson en zijn IBP-afdeling werd geopperd, des te belangrijker. Binnen het politieke domein van de VN was een dergelijke rol echter niet vanzelfsprekend (zie hoofdstuk 4).

In *hoofdstuk 4, "Expertise and Diplomacy: Systems Politics at the UN Stockholm Conference, 1972,"* wordt onderzocht wat de opkomst van milieubeleid en milieupolitiek hebben betekend voor de rol van de milieubeschermingsdeskundigen bij de IUCN. Aan de hand van de milieudiplomatie die de natuurbeschermers van de IUCN bedreven, vestigt dit hoofdstuk de aandacht op de verschillende wijzen waarop het wereldwijde milieu rond 1970 werden geïnterpreteerd. In een reactie op de toenemende pessimistische geluiden over de beperkte hulpbronnen van de aarde en de fysieke grenzen van de groei begon de organisatie van de VN-conferentie de milieuproblemen te formuleren in maatschappelijke en economische termen. De organisatoren vonden dat de milieuproblemen het best konden worden opgelost door zich niet op de ecologie, maar op het beheer en de handel in en distributie van hulpbronnen te richten. Binnen de VN-benadering werden IUCN wetenschappers als Harold Coolidge of Gerardo Budoswki enkel geconsulteerd voor een beperkt aantal onderwerpen: het behoud van diersoorten en het management van nationale parken. Door deze afbakening was er maar heel weinig ruimte voor de bredere inspanningen die natuurbeschermers van de IUCN in gedachten hadden voor landgebruik op basis van ecologische kennis. Ik laat zien hoe de

door de IUCN nagestreefde reikwijdte van het natuurbehoud werd ingeperkt, en dat het United Nations Environmental Program (UNEP)voornamelijk steun verleende aan IUCN-projecten voor de bescherming van dieren in het wild en de oprichting van natuurreservaten. In de jaren erna zouden de IUCN-wetenschappers hun eigen werk moeten herdefiniëren en bijsturen binnen de context zoals die op de conferentie van Stockholm was bepaald. Dit zorgde feitelijk voor een conceptuele scheiding tussen maatschappelijke en biologische milieu-expertise. Deze scheiding was echter nooit definitief. In de jaren na Stockholm zouden milieudeskundigen van verschillende institutionele achtergrond alsnog trachtten een brug te slaan. Het concept *duurzame ontwikkeling* gold moest daarbij helpen.

In *hoofdstuk 5*, “Nature’s Value: The Fault Lines behind the World Conservation Strategy, 1975–1980,” wordt onderzoek gedaan naar een controverse tussen natuurbeschermers van de IUCN en deskundigen van het UNEP, dat na de conferentie van Stockholm was opgericht. In de nasleep van die conferentie werd de visie dat milieuproblemen zowel een ecologische als maatschappelijke component hadden, in toenemende mate gedeeld door uiteenlopende organisaties binnen en buiten het VN-systeem. Deze toenemende consensus, die zich uitte in een gedeeld enthousiasme voor de term *duurzame ontwikkeling*, ontnam echter het zicht op twistpunten tussen leidende figuren bij het UNEP enerzijds, zoals Mostafa Tolba en Peter Thacher, en waarnemend directeur-generaal Duncan Poore en anderen bij de IUCN anderzijds. De controverse spitste zich toe op benadering van natuurbehoud, de institutionele basis van deze benadering en de precieze rol van natuurbeschermers bij het oplossen van milieuproblemen. In dit hoofdstuk voer ik aan dat de *World Conservation Strategy* van 1980, waarbij zowel IUCN als UNEP nauw betrokken waren, geen nieuw en verbindend paradigma heeft opgeleverd. Het slotdocument geeft veeleer blijk van twee verschillende organisatieprofielen, met de bijbehorende uiteenlopende wetenschappelijke benaderingen, deskundigennetwerken, waarden en methoden. Het heeft daarom ook geleid tot een aanhoudend conflict tussen zij die de intrinsieke waarde van biologische diversiteit verdedigden en zij die de nadruk legden op de economische waarde van ecosysteemprocessen. In dit hoofdstuk laat ik zien dat de zoektocht naar een *lingua franca* bij het oplossen van milieuproblemen, de voortlevende controversen aan het zicht heeft onttrokken. In het huidige discours over biodiversiteit en ecosystemendiensten – twee concepten die veelvuldig met het idee van duurzame ontwikkeling in verband worden gebracht – wordt nog steeds verschillend gedacht over manieren om waarde aan natuur toe te kennen. En hoewel de economisch-historicus Gilbert Rist stelt dat “de term ‘duurzame ontwikkeling’ zijn succes te danken heeft aan de ambiguïteit die erin besloten ligt”, heeft het concept tot dusver geen duidelijke oplossingen geboden voor de maatschappelijke en ecologische gevolgen van milieuaantasting.⁷¹³

⁷¹³ Rist (2014, 192–194).

In *hoofdstuk 6*, “Conserving Life on Earth,” van dit proefschrift worden de voornaamste bevindingen uit de voorgaande hoofdstukken gekoppeld aan de discussies over de nalatenschap van het ecologisme in de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw. Ik wijs op drie factoren die kunnen verklaren waarom op fora waar in die tijd internationaal beleid werd gemaakt de strategieën van IUCN-natuurbeschermers zo weinig succesvol waren. Om te beginnen stelden natuurbeschermers en beleidsmakers in het algemeen meer belang in consensus over het discours dat werd gevoerd dan in het zoeken naar oplossingen die recht konden doen aan de werkelijke zorgen van de betrokken partijen. Onenigheid omtrent milieukwesties werd vaak verstoep achter concepten als duurzame ontwikkeling, en dat is ook vandaag de dag nog het geval. De typen systeemwetenschap die door dit proefschrift heen in hun verschillende interpretaties worden bestudeerd, zijn voorts nooit zo open geweest voor andere perspectieven of disciplines als werd verkondigd. In tegenstelling tot wat de voorstanders van een op ecosystemen gebaseerd natuurbehoud beweerden, werden afwijkende disciplinaire benaderingen en uitvoeringsstrategieën vaak uitgesloten. Ten derde hebben natuurbeschermers door te blijven hameren op hun apolitieke expertise ondanks de politieke gevoeligheden in die periode, hun eigen post-koloniale uitstraling en de veranderende rol van deskundigen in de beleidsvorming.

Op basis van deze drie historische conclusies maak ik een sprong naar de huidige debatten over milieu-expertise die door recente wetenschappelijke discussies over het *Antropoceen* opnieuw zijn aangewakkerd. Het concept van het Antropoceen, een begrip dat in het jaar 2000 bij een breed publiek werd geïntroduceerd door atmosferisch scheikundige Paul Crutzen en de bioloog Eugene Stoermer, verwijst naar het idee dat we in een tijdperk zijn beland waarin het menselijk effect op de geologische samenstelling van de planeet waarneembaar en onomkeerbaar is.⁷¹⁴ In mijn proefschrift wijs ik erop dat de bijdrage die geesteswetenschappers kunnen leveren aan het oplossen van mondiale milieuproblemen in het Antropoceen in de eerste plaats gelegen is in het ontrafelen van de kluwen aan perspectieven die aan het oog onttrokken worden door schijnbare consensus over concepten. Bovendien voer ik aan dat historici behulpzaam kunnen zijn bij het in kaart brengen van verschillende milieugenda's. Erkenning van de verschillen die kunnen bestaan tussen biocentrische en antropocentrische standpunten, verschillende lokale aandachtspunten en uiteenlopende conceptualisaties van het wereldwijde milieu is tenslotte een belangrijke stap in de richting van een open discussie.

⁷¹⁴ Crutzen and Stoermer (2000).